

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

י"ג עיקרים

יסודות האמונה לרמב"ם

"כי לא ראיתם כל תמונה"

לפיכך, כאשר נאמר במעמד הר סיני אזהרה: "כי לא ראיתם כל תמונה", אזהרה זו עניינה: אל תחיל את המציאות שלך על מה שאתה רואה מחוצה לך.

כאשר האדם היה במעמד הר סיני, היו שם את כל הגילויים של מדרגת מתן תורה, שזהו גילוי של הקב"ה - "וירד ה' על סיני", פריסת כל הרקיעים, וכן ע"ז הדרך. והרי, שכל הגילויים הללו הם מעבר לגדרי האדם, שהרי זהו גילוי של הבורא ית"ש.

לפיכך, כאשר האדם מנסה להחיל את מציאותו שלו על הגילוי שמתגלה לפניו, זה נקרא החלת 'תמונה' על הדבר, הוא מגביל את הדבר כפי תפיסתו. הגם שבודאי שהתמונה הזו יצרה הגדלות וצורות, שהרי אין לך אפשרות שהתמונה לא תיצור צורה, אך זו הגבלה של הדבר.

וגדר הדבר שישנה אזהרה במדרגת מתן תורה של "לא ראיתם כל תמונה", כלומר, שנגלה לכל מי שעמד בהר סיני שהוא אינו יכול להקיש את המציאות שלו למציאות שהוא רואה.

קשת - דבר המוקש לי

כאשר הבריאה עומדת להיחרב, הקב"ה מביא קשת בעולם, כלשון הפסוק: "את קשתי נתתי בענן" (בראשית ט, יג). וחז"ל מבארים (ב"ר לה ג), שה'קשת' נקראת כך מלשון 'דבר המוקש לי'. ולענייננו ביאור דבריהם הוא, שאימתי בא חורבן לעולם - כאשר האדם מקיש כל דבר אליו. זהו עומק החורבן שיש בעולם.

כל קיום הבריאה הינה מכח אמונת האומן שישנו דבר שהוא מעבר ל'אדם'. לא דבר מעבר לאדם במובן האישי, אלא מעבר לגדרי 'אדם'. כל אדם פרטי הוא מצורת הכללות של

'אדם', והתפיסה שיש דבר מעבר למדרגה שנקראת 'אדם', זו אמונת האומן, ה'הכרה' שהזכרה לעיל.

לפיכך, כאשר האדם מקיש כל דבר אליו, הרי שבעצם מונח כאן כפירה. ועל מנת לכפר על כפירה זו, נצרך שתהיה קשת. הקשת באה לכפר על ההיקש שאיננו נכון. מהו היקש שאינו נכון - שכל דבר האדם מקיש לתפיסתו שלו.

אדום היפך אדם

זה נקרא 'אדום', היפך מאדם דקדושה. על אדום נאמר (עובדיה א, יח): "ובית עשו לקש", "לקש" מלשון היקש, הוא מקיש כל דבריו אליו. בבחינת "אדם - ו", כל דבר הוא מחבר אותו עם ה' לאדם שבו. ועל זה נאמר שם שיהיה "בית עשו לקש", כלומר, שההיקש הזה עתיד להתבטל. לעומת זאת, יעקב שהוא "איש תם", דמותו חקוקה בכסא. כלומר, אני 'אדם' - צורת אדם, אבל הקב"ה הוא בבחינת "כי לא ראיתם כל תמונה".

אמונת אומן אמיתית בבורא ית"ש הינה מעבר לגדרי 'תמונה', אני לא מחיל שם את מה שקיים בי. לשון 'תמונה' היא אותיות תם-נ'. זהו בחינת יעקב אבינו, "איש תם", דמות 'תם' חקוקה בכסא. האדם תופס את מציאותו כדמות תם, אבל זהו תם-נ'. לעולם כל נ' זהו השער שהינו מעבר להשגת האדם. זה נקרא תמונה של קדושה.

'תמונה' דקדושה במדרגת הנבואה

ברם, בודאי שחלק ממדרגת הנבואה היא "ראיתם תמונה", כמו שנאמר במדרגת הנבואה העליונה: "תמונת ה' יביט". אך כוננת הדבר היא, שהנביא מבין שהבורא ית"ש הוא מעבר להשגה של התמונה בה הוא מביט, והתמונה שבה הוא מביט היא רק התלבשותו של הבורא ית"ש בנביא. זוהי תמונה דקדושה.

תמונה שאיננה של קדושה עליה נאמר: "כי לא ראיתם כל

פרק ד' | הכרה עצמית

משל - חכמת התורה שראוי ג"כ לערב בתוכו יראתו יתברך כדי שתתקיים תלמודו בידו".

א"כ נתבאר בדברי הנפש החיים על יסוד דברי הגמ' בשבת שהיראה שהאדם צריך לעסוק בה תוך כדי הלימוד, במשל היא נקראת "קב חומטין", ובהגדרת הפעולה שלה זה "מערב אדם", זה יראה המעורבת עם התורה, יראה שקודם עסק התורה נקראת "אוצר" "פתח" "כלי" "שער-דרתא" ע"מ להכנס לפניו, ובעומק זה נקרא "מפתחות הפנימיות", אבל היראה שהאדם עוסק בה תוך כדי הלימוד מה ענינה? זוהי יראה טרם יכבה יראת ה' מלבבו, אז הוא מערב בתוך כדי עסק התורה יראה.

הדבר כמובן צריך התבוננות להבין מה אותו מהות של היראה, ומהי המהות של אותה תערובת? אפשר לערב שני דברים שהם מין בשאינו מינו, שעטנו, כלאים, ואפשר לערב שני דברים שהם מין במינו. תערובת של חכמה ויראה איפה מונח בה אופן שא־פשר לערב אותם? לכאורה התערובת היא בזמן, הוא למד כמה שעות והוא מפסיק לכמה דקות יראה, וחוזר ולומד עוד פעם דברי תורה ועוד פעם יראה, ועוד פעם דברי תורה, אז זה זמן מעורב בזמן, אבל האם במהות של הדבר מונח כאן עומק נקודת הדבר של תערובת של מציאות של יראה?

צריך להבין שבהכרח שאם מערבים בתוך כדי הדברי תורה יראה זה צריך להיות מין במינו, וזה לא יכול להיות סתמא של תערובת שהוא מפסיק כפשוטו מדברי תורה ועוסק ביראה וחוזר ומפסיק כסדר.

אלא שביאור הדבר, המהות של היראה המתגלה תוך כדי הלימוד ענינה [הזכרנו מעט לעיל] יש כמה וכמה פנים ביראה, הפנים השייכים לאמצע הלימוד ענינה, כל עסק התורה ענינה בעצם, מחד זה "והגית בה" מלשון "בהגיגי תבער אש" דיבור שהאדם מדבר, ומאיך זה כח המחשבה "והגיון לבי לפניך", כל הגיון ליבי שהוא כח המחשבה שבאדם יסודו הגדרת דברי תורה, דברי תורה הם בנויים על כח הגדרה להגדיר כל דבר ודבר, והכח בנפש האדם להגדיר דברים הוא הוא הכח הנקרא יראה, ע"ז בעומק נאמר כמו שהוזכר לעיל "הן יראת ה' חכמה היא לבד חכמה", כי פנימיות כח הלימוד תורה הוא כח הגדרת כל דבר על אמיתותו, ככל שיש לאדם את היראה את כח הגבול את כח הגדר, אזי הגילוי של הדברי תורה שלו נעשה מבורר יותר, וככל שכח היראה כח הגבול כח הגדר שבאדם חלש יותר אז עצם העסק של הדברי תורה שלו נעשה באופן בלתי מבורר, זה עומק היראה השייך דייקא לאמצע עסק התורה. ■ המשך בע"ה

לצורך מה ניתן אותו הפסק? "טרם יכבה מליבו יראתו יתברך שמו", כלומר מתי הזמן הנכון שראוי לאדם להפסיק, כל זמן "שיראת השם בוערת בלבם" - כמו שנאמר לעיל בדברי הנפש החיים, שהיו שקועים בתורה ויהיה יראת ה' בוערת בלבם, אין את סיבת ההיתר להפסיק באמצע הדברי תורה, רק כאשר יש חשש "שיכבה מליבו יראתו ית"ש", מפני חשש זה מותר להפסיק זמן מועט טרם שיקרה אותו דבר - שיכבה מליבו יראתו ית"ש, אם כן טעם ההתר הוא מפני היות הדבר שלולי היראה התורה לא יכולה להתקיים, ולכן צריך ללמוד יראה ולהתבונן ביראה ולקבוע יראה בליבו קודם הלימוד.

ואליבא דאמת צריך שהיראה זו תמשיך ותהא גלויה בליבו כסדר, אבל אם יש ח"ו חשש שיכבה מליבו יראתו ית"ש, לכן "טרם שיכבה מותר ורשות נתונה לאדם להפסיק זמן מועט", דיקא שקיבל עליו קודם התחלת הלימוד, כלומר זה לא על מנת לחדש יראת ה' בלבבו, אלא זה על מנת להמשיך את אותו יראה שקיבל עליו קודם התחלת הלימוד, ע"ז נאמר "להתבונן מחדש עוד מעט ביראת ה'".

הלשון של דברי הנפש החיים קצת צריך תלמוד, לפי"ז מדוע זה "להתבונן מחדש". לכאורה זה לא מחדש אלא המשכת היראה שהיתה קודם לכן, מדברי הנפש החיים משמע שמצד אחד היראה שנמצאת תוך הלימוד הוא המשך של היראה הקודמת, "טרם יכבה מליבו יראתו יתברך שמו שקיבל עליו קודם התחלת הלימוד" וא"כ הוא מתבונן תוך כדי הלימוד ע"מ להמשיך את אותו יראה, אבל מאידך מדיוק הלשון שנאמר "להתבונן מחדש", יש משמעות שהיראה הזאת היא יראה מחודשת, לא יראה שהוא המשך של היראה שקדמה לכך אלא יראה מחודשת?

כמובן שצריך להבין את העומק שבדבר, מה הבדל בין היראה שהאדם צריך לעסוק קודם הלימוד, מול היראה שהאדם עוסק תוך הלימוד? במשל של דברי חז"ל, זה מה שמיד מביא הנפש החיים, היראה שקודם הלימוד נקראת כלי ואוצר ופתח להכנס לחכמה של תורה הקדושה.

היראה שהאדם עוסק תוך כדי הלימוד, איך הגדירוהו חז"ל? כמו שאמרו רבותינו ז"ל עוד שם [שבת לא]. משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי כור של חיטים לעליה כו' א"ל עירבת לי בהן קב חומטין א"ל לא אמר לו מוטב שלא העלית וע"ז אומר הנפש החיים וקאי על אמצע העסק בתבואות - במשל, ובנ-

פרק ז | דרך אחת לעומת ריבוי דרכים בלימוד**ההגדרה שבסברא, והסברא שבסברא**

כפי שכבר הזכר, יש בלימוד הגמ' את החלק של החשבון, יש את החלק של הדיוק, ויש את החלק של הסברא. והנה, הסברא עצמה מתחלקת לשני חלקים: היא מתחלקת ל"הגדרה שבסברא", ול"סברא שבסברא". זוהי אחת מהנקודות היסודיות בצורת הלימוד בעיון הסוגיות.

כל מי שמצוי בבית המדרש הרי יודע, שיש שני מהלכים יסודיים בלימוד הסוגיות, יש את המהלך של ר' חיים מבריסק, ויש את המהלך של ר' שמעון שקופ. המהלך של ר' חיים הוא להגדיר את הסברא, ואילו המהלך של ר' שמעון הוא להסביר את הסברא.

מהלך הגר"ח - הגדרת הסברא.

במהלך של ר' חיים, ההגדרה של הסברא היא מכח הכרח. בעיקר הכרח של חשבון, או הכרח של דיוק לשון רבותינו, ומכך או מכך מוגדר לנו מה הסברא.

וביתר ביאור: הזכרנו שיש חשבון, דיוק, וסברא. אך מה מגדיר לנו מהי הסברא? החשבון או הדיוק מגדירים את הסברא. כמובן שיש סברא שהיא מושכל ראשון, כדוגמת מה שאחז"ל "המוציא מחברו עליו הראיה למה לי קרא סברא הוא". אבל מ"מ, רוב הסברות מוגדרים מכח החשבון ומכח הלשון ודקדוק הלשון. וזה המהלך של ר' חיים, שתוצאת הדברים היא להגדיר מהי הסברא, ואפילו אם הגדרת הסברא היא בלתי מובנת בסברא, אלא היא מובנת רק בהגדרתה כהגדרה, עכ"פ מוכח שזו ההגדרה וזו הסברא.

כמובן שצריך לדעת עד היכן הקיצוניות של אותו מהלך, האם זה צריך עדיין להיות דבר בטעמו ושאפשר יהיה להבין אותו, או שאפשר להגיד גם דברים שהשכל סותר אותם לגמרי? בזה ישנן דקויות, כנודע לכל מי שמכיר דקויות אלה בתוך בתי המדרשות. אבל מ"מ המהלך של ר' חיים הוא, להגדיר מהי הסברא. ומה מגדיר לנו את הסברא? יש כמובן את המושכל ראשון הברור, אבל ההגדרה של הסברא נבנית בעיקר מכח החשבון וגם מכח הדיוק. ואחרי שהחשבון והדיוק הוכיחו לנו שזו הסברא, אז זו הסברא אפילו אם היא פחות מובנת.

מהלך הגרש"ש - הסברת הסברא.

לעומת כך, העמדת בית מדרשו של ר' שמעון היא: להסביר את הסברא, ולהבין את הסברא. ומהיכן מבינים את הסברא? יש לזה שני צדדים, או שמכוח החשבון והדיוק מגדירים את ההגדרה, ואז מסבירים את הסברא. או שבדיוק להיפך, מתחילים להסביר את הסברא כסברא, ואז מנסים ומתבוננים האם זה מתאים לגדרי הדין, ולגדרי החשבון והדיוק, או שלא. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים

"דע את תורתך דרכי הלימוד"

ואילו המשמעות הפנימית היא תשוקת ההתבודדות החיצונית בבית המקדש וההתבודדות הפנימית המושגת על ידה. ומאמרו (שם שם, ב') "מה ידידות משכנותיך ה' צבאות", הוא הבעת התשוקה הזאת.

יש התבודדות חיצונית, ויש התבודדות פנימית, ויש נקודת אמצע ביניהם. נקודת האמצע ביניהם היא, עצם ההשתוקקות לדבר.

מצד פשוטו, מעלת ההשתוקקות היא, שבעצם כך שהאדם משתוקק לדבר, הרי שיש לו זכות להגיע לדבר. אך בעומק יותר, כל השתוקקות נקראת כך מלשון 'השקה', 'נשיקה'. בעצם כך שהאדם משתוקק לדבר, הרי שהוא כבר נושק לדבר, ומחובר אליו במידת מה.

בדיני מקוואות נאמר שההשקה הופכת את הדבר למים שמעלים את האדם מטומאה לטהרה. כלומר, 'נשיקה' בעומקה היא חיבור מה לדבר. ונמצא, שהשתוקקות אין הגדרתה רק כפשוטו שאם האדם משתוקק לדבר הרי שזו תחילת סיבת העלייה, הגם שבודאי גם זה נכון, אלא השתוקקות היא גם חיבור מסוים לדבר.

ובעומק יותר, כמו שהזכר, יש התבודדות חיצונית ויש התבודדות פנימית. וההתבודדות החיצונית היא חיצונית, וההתבודדות הפנימית היא פנימית, וההשתוקקות היא החיצונית שבפנימיות. וא"כ, הרי שההשתוקקות היא תחילת ההתבודדות הפנימית.

גם בשעה שהאדם נמצא בהתבודדות חיצונית, או אפילו בשעה שההוא אינו יכול להיות בהתבודדות חיצונית, כגון שהוא נמצא במקלות העם, אך עצם ההשתוקקות שלו להתבודדות חיצונית, ויתר על כן להתבודדות פנימית, היא כבר חיבור מה לאותה מדרגה.

וזהו מה שנאמר כאן: **הוא הבעת התשוקה הזאת.** כלומר, כאשר האדם משתוקק למדרגה מסוימת, ובפרטות לסוגייתנו כאשר האדם משתוקק למדרגת ההתבודדות, אזי בשעת ההשתוקקות עצמה הוא נמצא במידת מה קרוב יותר להארת ההתבודדות. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך שיעורים על ספר

"המספיק לעובדי ה'

הוריות (יג, ע"א) - האיש קודם לאשה להחיות ולהשיב אבידה.

ועיין תורה תמימה (במדבר, כז, הערה א') וז"ל, האיש קודם לאשה להחיות, מפני שהאיש מקודש יותר שחייב בכל המצוות, וגם מפני המעלות היתרות שיש לזכר בישוב העולם, וכמ"ש (ב"ב, טז, ע"ב) אשרי מי שבניו זכרים. ובנדה (לא, ע"ב) בא זכר בעולם, בא שלום בעולם. בא זכר, בא ככרו בידו. ובכלל הוו הגברים בוני העולם, אשר על כן נקרא הזכר בשם בן, ע"ש בנין. ולכך דרך בני"א לחוש על הזכר יותר מעל הנקבות. ושורש תחילת דבריו בבאר שבע (שם) וברע"ב (שם), וברמב"ם בפירוש המשניות (שם). ובפסקי הרי"ד (כתובות, סז, ע"א). ופני משה (הוריות, פ"ג, ה"ד). וא"ז (יו"ד, רנב, סק"ו).

ועיין מרומי שדה (הוריות שם) וז"ל, ולהשיב אבידה, הוא הנאה בעלמא, דבשניהם שוה ערך הנאה, משו"ה האיש קדוש וקודם. וכתב שם, דאיש איקרי קדוש לגבי אשה שלא מיקרית אלא טהור, כדמוכח ביומא (מג, ע"א) טהור להכשיר את האשה, והיינו שאינה אלא בגדר טהרה ולא בקדושה כמו איש, והיינו שאיש חייב בת"ת ולא אשה. ועיין הון עשיר (שם) וז"ל, האיש קודם לאשה, מפני שהוא מקודש, ולגלות לנו התנא טעם זה, שנאו מיד אחר כל המקודש וכו', קודם כהן קודם ללוי (ועיין חכמת אדם, שער משפטי צדק, כלל קמ"ה, סעיף ב').

וכפשוטו כיוון שקודם האיש להחיות לכך קודם אף להשבה, שכלול אף הוא בלהחיות (להצד שלהחיות אינו בפיקוח נפש). והטעם שקודם להחיות, כתב הרשב"א (כתובות, סז, ע"א, ד"ה יתום) האיש קודם להחיות, דכתיב וחי אחיך עמך, אחיך קודם לאחותך. ויתר על כן מציאות הזכר קודם למציאות הנקבה. ולכך בכל דבר כפשוטו יש להקדים זכר לנקבה.

זאת ועוד. אמרו בריש קידושין (ב, ע"ב) דתניא, ר"ש אומר, מפני מה אמרה תורה כי יקח איש אשה ולא כתב כי תלקח אשה לאיש, מפני שדרכו של איש לחזר על אשה, ואין דרכה של אשה לחזר על האיש. משל לאדם שאבדה לו אבידה, מי מחזר על מי, בעל אבידה מחזר על אבידתו. והרי שעיקר של השבת אבידה נאמר לאיש ולא לאשה. וע"ש נקראת אבדה, שורש אבד, אב-ד. כי עיקר האבדה נאבדה לאב, נאבדה לזכר.

המשך מעמוד א'

תמונה", כאשר האדם מקיש את מציאותו שלו למה שהוא רואה, הרי שהוא הופך את הדבר ל'תמנא' שלו, וזהו מקום הקלקול שעליו נאמרה האזהרה. אבל תמונה דקדושה עניינה, שאני מכיר שמה שמתגלה שם זוהי התגלות שלי, ולא התגלות אחרת. ואם אני רואה שם תמונה, בעומק מה שאני רואה הינו בבחינת "דיברה תורה כלשון בני"א", או "דיברה תורה בהלבשת צורת אדם", כמו שנתבאר לעיל.

בדברי רבותינו מבואר שהמתגלה לנביא בתמונה הוא 'אדם', ולמי הוא מתגלה - לאדם. ויש לבאר, מה הכוונה שהמתגלה לנביא הוא 'אדם', הרי בודאי שמי שמתגלה זה הבורא ית"ש, ולא 'אדם'. אלא כוונת הדבר היא, שהבורא ית"ש מתגלה לאדם בהתלבשותו באדם.

זהו בבחינת "אברהם אברהם" (בראשית כב, יא), "משה משה" (שמות ג, ד) [ובמשה נאמר שלא 'פסיק טעמא בגויהו' (עי' ש"ר ב, ו, ובזוה"ק וירא קכ ע"ב, ועוד)]. כלומר, כאשר הבורא ית"ש מתגלה לאברהם ולמשה, הגדרת הדבר היא שהוא מתגלה במשה העליון ובאברהם העליון, 'אברהם לתתא', 'אברהם לעילא', ונראה לאדם שמי מתגלה אליו זהו שורשו העליון, מחמת שגילוי הבורא מתלבש בשורשו העליון.

"לא ראיתם" - הכרה מופשטת, 'תמונה' - הלבשתה

וכמו שנתבאר, השגת התמונה מכריחה שהאדם יתפוס שגילוי זה הוא רק בבחינת 'תמ-נ' שלו, ולא מעבר לכך. ואין הכוונה ש'תמנא' זהו מה שיש שם, עצם המציאות שם היא מופשטת, אין בה הגשמה, היא איננה גשם שיורד ומתגשם. כמו שנאמר במשה רבינו (חולין קלט ע"ב): משה מן התורה מנין, "בשגם הוא בשר" (בראשית ו, ג). היפך הגשם, "בשגם". והרי שהתגלות שורש האמונה היא מופשטת, והלבשתה היא ה'תמנא', ה'תמ-נ'.

ואם כן, מחד נאמר: "כי לא ראיתם כל תמונה" - זו עצם ההכרה המופשטת. ומאידיך ישנה הבחנה של 'תמונה', 'תמ-נ', מדרגת "תמונת ה' יביט" - וזו מצד ההתגלות התחתונה יותר של התלבשותו יתברך שמו בנבראיו.

ונמצא, שמצד ה'הכרה' בבורא ית"ש אנו מרחיקים את ההגשמה באופן הברור. ומאידיך, הבורא ית"ש מתלבש אפילו בדבר הגשמי ביותר. וזהו עומק דברי חז"ל ש'נתאוה הקב"ה לעשות לו דירה בתחתונים" - שלמות גילוי ית"ש. ■ המשך בע"ה שבו הבא - מתוך סדרת 'דע את אמונתך' - י"ג עיקרים לרמב"ם, היסוד השלישי. בשבוע הבא א"ה מתחילים את היסוד הרביעי - 'הקדמות'

אחרי מות - קדושים | ה-מ

לשעירים אשר הם זובחים. הם. ה-ם. שורש כל מעשה בראשית נברא תחלה בשם אלהים, כמ"ש בראשית ברא "אלהים". אלי-הם. ושורשו בשם הוי"ה במילוי אלפי"ן העולה מ"ה כנודע. כמ"ש ביום עשות הוי"ה אלהים. ואמרו חז"ל אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, אל תקרי בהבראם, אלא באברהם. אבר-הם. ועיקר כל הבריאה אדם, וצורת כל הבריאה צורת אדם. ועליו כתיב אשר יצר את האדם בחכמה, ועל כלל הבריאה כתיב, כולם בחכמה עשית. חכמה, כח-מה.

ושורש יצירת אדם מן האדמה, וייצר את האדם עפר מן האדמה, אד-מה. וישראל קרואים אדם ואוה"ע קרואים האדם, אד-מה. שאין בהם צורת אדם אלא אד שלו. וכנודע מ"ה גימט' אדם. ושורש יצירת חוה מן האדם ע"י תרדמה, כמ"ש ויפל ה' אלקים על האדם תרדמה וגו'. תרד-מה. כי שורש יצירתה ע"י ירידה משם מ"ה. וכאשר מתחברת אליו מצד הקלקול אינה בגדר אשתו אלא שפחתו, אמה, א-מה. וח"ו כאשר מת הבעל נקראת אלמנה, אלן-מה. והיא נקראת חומה כמ"ש ביבמות. חו-מה.

וכאשר חטאו נהפך מחומה לחמה, ח-מה. ונפלו ממדרגת אדם למדרגת בהמה, נמשלו כבהמות נדמו. בהמה, בה-מה. וחלק מן הקלקול ערלה, כמ"ש בסנהדרין, אדה"ר מושך בערלתו היה. ואזי נצטווה על מצות מילה, לי-מה. חזרת תיקון המ"ה. שהיא נעשית ליום השמיני. שמונה, שון-מה. וממכה עצמה מתקן רטיה שזה היה תחלה מכה, כ-מה, ערלה, נהפך לרטיה, מילה.

ושורש החטא נעשה ע"י הנחש, שהיה ערום, ערמה, רע-מה. וע"י חטאו הפיל קומת אדם כמ"ש בפ"ב דחגיגה, ותשת עלי כפך, עמד ומיעטו הקב"ה, על מאה אמה. מאה, א-מה. והחטא ע"י אכילה מעץ הדעת שהיה נחמד להשכיל, חמדה, חד-מה. וכוננת הנחש להחטיא בבחינת זממה, זם-מה. ואמרו חז"ל, בא נחש על חוה והטיל בה זוהמה. בחינת זימה, זי-מה.

ואזי במקום להיכנס לשב"ק יום שכולו ארוך, יום מנוחה. נוח-מה. ירד לימי המעשה, מקום הצמצום, מקום המדה, היפך יום שכולו ארוך, בחינת הנהגת מדה כנגד מדה. ד-מה. ומכח כך דבק בגבול שי לו סוף, שהוא בחינת מות. סוף כל אדם למיתה. ועל מנת לסלקו נצטווה במזוזה, זוז-מה. כמ"ש חז"ל מזוזות, זז-מות. ומקום התיקון פורתא של המתים במערכת המכפלה. מערה, מה-ער. היפך ערמה. מכפלה, כפל-מה. שה'מה' התחתון נקשר בעליון. ושם נתקן המיתה ונהפך למיטה, מקום שינה, ואינו מיתה, מות, בחינת יעקב שמטתו שלמה. מיטה, יט-מה. ועיקר שלמות התיקון אצל משה, ש-מה. והושלם אצל שלמה, של-מה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: מקוה, אדמה, מה, תרדמה, למה, אימה, אהליבמה, אילמה, אלמנה, אמה, אמציהו, אמרה, בהמה, במה, מילה, המון, זמה, חומה, חכמה, חמה, חמשה, מאה, מדה, מזוזה, מחלה, מחנה, מכוח, מכסה, מכפלה, מלכה, מטה, מסלה, מלאכה, מענה, מערה, מנחה, מעשה, מצולה, מצודה, מראה, מרמה, משה, משנה, משתה, ערמה, צלמנה, שלמה, קמה, רתמה, שמונה, תוהו, דומה, דומיה, דמעה, זמרה, אחלמה, מטה, מצוה, חמאה, מדינה, מחה, מורה, מכה, מרה, משפחה, רקמה, רמיה, זממה, חמיה, חמדה, טמאה, מנה, ירמיהו, כמה, כלימה, מנשה, מנורה, אברהם, אלהים, מדוה, מהיטבאל, מהלל, מרר, מחה, מיכה, מלוח, מנוחה, מקרה, מריבה, נעמה, עמיהוד, האם, הם, הקים. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

מנחות (לו, ע"א) - ת"ר, תפילין מאימתי מברך עליהן, משעת הנחתן. כיצד, היה משכים לצאת לדרך ומתיירא שמא יאבדו, מניחן וכשיגיע זמן ממשמש בהן ומברך עליהן.

הנה על מנת להבין מהות אבידה בתפילין, ראשית יש להבין בקצרה מהות התפילין. דהנה אמרו (ברכות, ו, ע"א) א"ל רב נחמן בר יצחק לרב חייא בר אבין, הני תפילין דמרי עלמא מה כתיב בהו, א"ל ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

שהם בחינת ישראל, לי-ראש. בחינת מוחין, כנודע. וכמ"ש הגר"א (ספד"צ, פ"א) תפילין דרישא: וידוע שהתפילין הן מוחין, כמ"ש בא"ז דף רצ"א ע"א, כלהו אקרון תפילין דרישא. ולכך יש דין לא להסיח דעתו מן התפילין כציץ, שכולו דעת, כולו מוחין.

והנה יש זמן שלא מניחים בו תפילין, שבת, כמ"ש (עירובין, צה, ע"ב) שבת לאו זמן תפילין. ובעומק טעם הדבר (מלבד כך שנקראת אות וא"צ אות של תפילין) שהמוחין שנמצאים מחוץ לראש ובולטים לחוץ בתפילין, נכנסים תוך הראש (עיין עץ חיים שער הכללים ועוד). והוא השורש הדק לאבידת תפילין מן הצד העליון. כי יום שאין מניחים בו תפילין הוא שורש דק שיאבדו.

והממוצע בין שבת לחול הוא "חולו" של מועד. וכתבו התוס' (עירובין, צו, ע"א, ד"ה ימים) ולכאורה אין להניח תפילין בחוה"מ, שא"צ אות דאסור במלאכה בדבר שאינו אבד. ודו"ק היטב שתלוי בדבר האבד. ועוד הביאו שם ראיה מירושלמי (פרק אלו מגלחין, ה"ד) מההוא גברא דאבד תפילין וכו', עיי"ש. ודייקא הראיה מגברא ד"אבד" תפילין.

והנה עיקר בחינת אבידה בתפילין, שנאבד תפילין של ראש מתפילין של יד, כדכתיב וידעת היום (מוחין - ראש) תפילין של ראש, והשבת אל לבבך, תפילין של יד. וכאשר נאבד הארת תפילין של ראש מתפילין של יד, זהו עיקר האבידה של תפילין.

ולצורך סילוק אבידה זו יש קשר של תפילין בתפילין של ראש, בחינת הרוצה לשמור דבר שלא יאבדו קושרו. ומקשר זה יוצא הלולאות - רצועות, לולאה אותיות לאה בקרבו, שזהו בחינת קשר של תפילין בחינת לאה כנודע. עיין עץ חיים, שער הכללים, פ"י"ב. ושער ל"ב, פ"א, מ"ת, ועוד מקומות רבים. ■ המשך בע"ה

בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

כתר

שורש לכל י"ס. ועיין מזרחי (במדבר, יב, יא) שורש אויל, אול. ונוסף לו אות י', שהוא אויל בכל מדרגת עשרה. ועיין ערך קטן חכמה. שהיא בחינת יו"ד, כנודע.

חכמה

עיין ליקוטי תורה (כי תצא) כתר דקליפה, ונבוכדנצר נקרא כורת (כרת - כתר), "ואויל" מרודך כנגד החכמה, ובלשאצר כנגד בינה, עיי"ש.

כתיב (משלי, א, ז) חכמה ומוסר אוילים בזו. וכתיב (שם, יא, כט) ועבד אויל לחכם לב. וכתיב (שם, יז, כח) גם אויל מחריש חכם יחשב. ושם (כד, ז) ראמות לאויל חכמות בשער לא יפתח פיו. וכתיב (שם, כט, ט) איש חכם נשפט את איש אויל ורגז ושחק ואין נחת. ועיין רש"י (ירמיה, ה, ד) נואלו, לשון אויל, כתר גומו איטפשו. ועיין רש"י (משלי, כד, ז) ראמות לאויל חכמות - מין אבן יקרה שאינה מצויה, כמה דתימא ראמות וגביש (איוב, כח), כלומר כל חכמה דומה לכסיל כאבן יקרה וכמרגלית לקנות, לומר איך אעסוק בתורה, מתי תעלה בידי. ועיין אבן עזרא (תהלים, קז, יז) אפילו הם חכמים, הם נחשבו אוילים בעבור פשעם.

בינה

לב מבין. וכתיב (משלי, י, כא) ואוילים בחסר לב ימותו. וכן כתיב (שם, טו, כא) אולת שוחה לחסר לב. וכן כתיב (שם, כב, טו) אולת קשורה בלב נער. ועיין ר' יונה (משלי, י, ח) והאויל הוא בעל עבירות מתעסק בחטא בידיו ובשפתיו ולא דיו המעשה, וזה למופת עליו כי לא מאשר יתקפו היצר ומאונס התאוה הוא עושה, רק הסכים בלבו הנואל שאין נזק בחטאים. ועוד כתב שם (יד, ג) בפי אויל חטר גאוה - שרש הגאוה בלב הכסיל, והענף בפיו. עיין ערך קטן פה. וכתיב (שם, יב, כג) ולב כסילים יקרא אולת. ועיין אדרת אליהו (איוב, ה, ב) ויש שיבינו באמת ויודעים בלבבם שאין בעולם המדומה ומחמדיו ממש, אפס לא ירצו לפרוש מהם בזדון לבם, והם נקראים אוילים, כמאמר (משלי, טו, ה) אויל ינאץ מוסר, חכמה ומוסר אוילים בזו (שם, א, ז).

ועוד. לבבו יבין ושב. והיפוכו מש"כ (משלי, כו, יא) ככלב "שב" על קיאו, כסיל שונה באולתו.

דעת

עיין גר"א ריש משלי, שמוסר בסוד הדעת. וכתיב (משלי, א, ז)

חכמה ומוסר אוילים בזו. וכתיב (שם, ז, כב) וכעכס אל מוסר אויל. וכתיב (שם, טו, ה) אויל ינאץ מוסר אביו.

והוא בחינת נחש דקלקול, דעת דקלקול, פיתוי עץ הדעת, כמ"ש רש"י (משלי, ז, כב) וכעכס, זה ארס נחש. אל מוסר אויל, כנחש הממהר לרוץ בשליחות הקב"ה ליסר האויל המחויב למקום ב"ה.

ועוד. עיין גר"א (משלי, יד, ט) האויל מחמת שהוא מדבר בלי ישוב דעת וכו'. ועיין רמב"ם (הלכות דעות, פ"ב, ה"א) והמכירים בדעות הרעות שלהם ואינם הולכים אצל החכמים לרפא אותם, עליהם אמר שלמה חכמה ומוסר אוילים בזו.

חסד

מים - תאוה. ועיין רבינו בחיי (ויקרא, יא, מד) שאם ימשך האדם אחר המאכל והמשתה והמשגל יותר מדאי, יחריב נפשו וגופו, והוא הנקרא בלשון תורה כסיל ואויל.

ועיין אדרת אליהו (איוב, ה, ב) אמרו ז"ל (סוכה, נב, ע"ב) אם אבן הוא נמוח, ר"ל אם יצרו עקש כאבן והוא האויל, יהיה נמוח בתורה שנקראת מים.

ועוד. עיין גר"א (משלי, ז, כב) וכעכס אל מוסר אויל - זהו חיבוט הקבר, ושורף אותו כארס הנחש את כל איבר ואיבר שנהנה בעוה"ז שלא במצוה.

גבורה

יראה. ועיין אבן עזרא (משלי, א, ז) שחכמת היראה והמוסר אוילים בזו. ועיין גר"א שם, מפני שאם אין בו יראת ה', אז הוא אויל, שהוא הפורק עול והיפך בעל היראה.

ועיין ישרשיעקב (ערך מך) איש חכם נשפט את איש אויל (משלי, כט, ט), אינו מתנהג בחסד, רק ירגיז מצד בחינת הגבורה. ועיין רמח"ל (כתובים, משלי) יראת ה' ראשית דעת - העולם נברא בדין, וע"ז נשענים הסט"א ואוה"ע, ובזים החסד, ושורש ישראל - קו אמצעי, כי אומרים אנחנו נתלינו בשורש בריאת העולם, "חכמה ומוסר אוילים בזו", אבל הם אוילים ודאי, כי טוב אחרית דבר מראשיתו, ויש תקוה לאחריתך.

תפארת

רחמים. ועיין אבן עזרא (זכריה, יא, טו) אוילי כמו אכזרי.

ועוד. תם. והיפוכו, פתי אויל, כמ"ש הגר"א (משלי, י, יד) האויל שהוא ענף מפתני. ועיין ראב"ד ספר יצירה, פ"ד, מ"א. וכמ"ש (משלי, יד, יז) נחלו פתאים אולת.

ועוד. ירידה ממדרגת ישראל, לי-ראש, ליעקב, י-עקב. ואמרו (ויק"ר, כז, ח) כי אויל עמי אותי לא ידעו, ולא היו יודעים, אלא שדשה בעקב.

ועוד. אמת. וכתוב (משלי, יד, ח) ואולת כסילים מרמה.

נצח

נו"ה, משם יונקים הנביאים. וכתוב (הושע, ט, ז) אויל הנביא משוע איש הרוח. וברש"י שם, אף מנביאי אמת שלהם היו אוילים, כגון חנינה בן עזור שתחילתו נביא אמת היה.

הוד

נו"ה, תרי רגלין ההולכים בדרך. וכתוב (תהלים, קז, יז) אוילים מדרך פשעם. וכן כתוב (משלי, יט, ג) אולת אדם תסלף דרכו.

יסוד

צדיק למעלה ממלכות, ושורשה למלכות. ועיין רש"י (חבקוק, ב, ד) וצדיק באמונתו יחיה, יכניה המלך שעתיד זה להגלותו, יעמוד לו צדקו, וביום שיושלך זה מקברו ישא אויל מרודך את ראש יהוכין וישים את כסאו מעל לכסא המלכים.

ועוד. עיין רמח"ל (משלי) "אם תכתוש את האויל במכתש" - שזה מדבר על הצדיק המברר, שאם יכתוש אלו הג' קליפות ראשונות שנקראות אויל, מפני שהם רע גמור - לשון ניוול. "במכתש" - זהו הצדיק המברר. שהוא כותשם כדי להוציא מהם האורות והקדושה שיש בתוכם, "בתוך הריפות", זאת היא קליפת נוגה שנקראת הריפות, מפני שבה יש ג"כ הטוב.

מלכות

אויל מרודך המלך. ועיין רש"י (ישעיה, יד, יט) אמרו חכמים, שכנעשה (נבוכדצר) בהמה וחיה ז' שנים, המליכו עם הארץ את אויל מרודך, וכשחזר למלכותו נטלו וחבשו בבית האסורים עד יום מותו, כשמת הוציאו אויל מרודך מבית הסוהר להמליכו ולא קבל עליו, אמר אם ישוב למלכותו יהרגני, אמרו לו מת ונקבר ולא האמין עד שהוציאוהו מקברו. ועיין בגדי קודש אשר לאהרן, אלפתא ביתא בכללים אות מ'. ועיין רש"י (סנהדרין, קג, ע"א) איש אויל, אלו מלכים שבסמור, אחז ואמציה. ועיין ילק"ש, בראשית, פרק לח, רמז קמד.

נפש

מעשה. וכתוב (משלי, י, ח) חכם לב יקח מצות, ואויל שפתים ילבט. ועיין רבינו בחיי (בראשית, ו, ט) מי שהוא חכם לב יקח

המצות בידיו ויוציאם אל הפועל ולא יספרם בשפתיו, והאויל הפכו לגמרי, לא די שאינו משתדל במעשה המצות לקחת אותם בידיו, אלא שבשעה שהוא משתדל במעשה העבירות שעליהם נקרא אויל, הוא מודיעם בשפתיו ומפרסם אותם לכל. ועיין ר' יונה (משלי, י, יא) והכסיל והאויל והרשע, כולם תוארים לבעלי מעשה הרעים, וכו'.

ושם (פסוק ח) והאויל הוא בעל עבירות מתעסק בידיו ובשפתיו ולא דיו המעשה. ועיין ערך קטן פה. ועיין עוד בדבריו (שם, י, יד) ופי אויל מתחה קרובה - אם יתפאר בדבריו בחמתו כי יזוק לחברו, פיו יראה קרובה, כי קרוב הדבר לעשותו את כל אשר יאמר.

רוח

כתיב (הושע, ט, ז) אויל הנביא, משוגע איש הרוח.

ועיין רש"י (משלי, יב, טז) אויל ביום יודע כעסו - ביום שהוא כועס, בו ביום הודיע כעסו שהוא מתגרה ומחרף חבירו ברבים ואין מעצר לרוחו.

ועוד. קל כנשר, רוח. וכתוב (משלי, כז, ג) כובד האבן ונטל החול, וכעס אויל כבד משניהם.

ועוד. כתבו בשם הגר"א שדור ההפלגה רוח דקלקול (מים - מבול, אש - סדום). ואמרו (תנחומא, נח, יח) דור ההפלגה לא למדו מדורות הראשונות, הוי אם תכתוש את האויל במכתש.

נשמה

שורש לנשימה. ועיין חמדת הימים (פורים, פ"ג) שהקורא בדברי הימים מפסיק בסוף כל ענין, והאוילים ההם אין מפסיקין בסופי העניינים, ולא יפסיקו רק כשלא יוכלו לומר יותר בנשימה אחת, ואילו היו יכולין לקרוא כל המגילה בנשימה אחת היו אומרים אותה כולה כעשרת בני המן.

חיה

החכמה תחיה את בעליה. והאויל נעקר מחכמה - חיה, זז.

יחידה

שורש הכל. וכתוב אויל משריש. ועיין פירוש ריב"א (בראשית, לה, כב) אויל משריש - שהוא לשון עקירת שרשים.

שאלות ותשובות

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בברכה בכתובת:
rav@bilvavi.net

שאלה עבודת השעה - "אור" של מסירות נפש

שלום לכבוד הרב.

רציתי לשתף את הרב בהרגשתי בתקופה האחרונה, ולקבל דעת תורה בנושא.

אני מאזין לדברי הרב, ואף קורא את הנכתב, ומשתדל לפעול בהתאם. איננו יודעים מה צופן לנו העתיד, וגם היום, בתקופה של הקלה יחסית - אין ולו בדל של ודאות ואין לנו לסמוך אלא על אבינו שבשמים. כאב לשני תינוקות שיח', וכמו כן אנו מצפים בע"ה - טבעי שאי הודאות, והאופי המורכב של המצב מקשה עלי ברמה האישית, המשפחתית ושל הכלל-ישראל, וכך כמדומני אצל רבים אחרים. העוגן אותו מציעה האמונה ב'ת' רב ועצום, עד כדי פלא כיצד ניתן לשרוד בתקופה זו בלי אמונה ח"ו, ועדיין - ישנו קושי וחשש היות ואין איש יודע מה עלול להתרחש, וכבר אמרו בגמרא - יבוא ולא אראנו.

במקום לשמוח בשמחת הקב"ה, שמזה עשרות שנים לא היה העולם נקי כמות שהוא היום - כתוצאה מסגי'ה רה מוחלטת של אתרי בילוי ועוד, וכמו כן מכך שהוא ית' מקדם את העולם כולו אל עבר התכלית הברוכה - אני מוצא את עצמי מוטרד: מה יהיה? מה עם האישה? הילדים? הכלכלה? התזונה? השאלות הקטנות, שבחיי היומיום מעסיקות את כולנו - אך מתגמדות מול הרצון האלוקי ותכלית הבריאה. אני מרגיש שאני עסוק בזו'טות, אל מול גודל השעה.

אשמח לשמוע את דעת הרב, כיצד נכון להתייחס שכ' לית ורגשית למצב, ולהגיע לאיזונים הנכונים בנושא, כך שאוכל לאפשר לעצמי להשתחרר מכבלי המציאות, ולעבור תפיסה רחבה של גודל השעה, אם הדבר אפ' שרי.

תודה ותזכו למצוות!

תשובה

ה"אור" שנצרך לפעול עמו בעת זו הוא אור של מסירות נפש. כלומר לא רק מסירות נפש בפועל אם יצטרך, אלא "אור" של מסירות נפש. שמוסר עצמו הכל בכל מכל כל אליו ית"ש.

אור זה גנוז במעמקי נפש כל ישראל, ונגלה בשעת השמד או כאשר אונסים אותו לעבור ח"ו על ג' עבירות אפילו אצל הפחות שבפחותים.

לצורך התעוררות וגילוי של כח זה מומלץ ללמוד הלכות מסירות נפש, שבהלכות אלו גנוז אור זה, וכעצתו של ר' ישראל מסלנט שבכל ענין שרוצה לעבוד בו יעסוק בתורה השייכת להנ"ל.

מלבד כך יש להתבונן על מהות "אור" זה של מסירות נפש עד שיתיישב בשכל היטב, ואח"כ לעורר לבבו לדבוק במדרגת אברהם "בך חותמים - מגן אברהם", אחד היה אברהם שמסר נפשו על קדושת ה'.

שאלה שמירה על כללי הבריאות בעת הזו - הצורה הפ' נימית

שלום הרב. אני מאוד מבולבל. משרד הבריאות מייעץ לעשות כך וכך, והרב שלי להלכה אומר לעקוב אחר משרד הבריאות. אבל הרבי בחסידות מייעץ אחרת. מה אני צריך לעשות - אני מבולבל!

תשובה

עליך לעשות כפי שהרב שלך להלכה מורה.

במקביל עליך להתחזק באמונה לשנן ולקבוע בלבך, כי כל אמצעי השמירה והזהירות הם ההנהגה המעשית לפי רצונו ית"ש. והשומר למעשה הוא רק הבורא ואין בלתו, וכל מעשיך אינם מורידים ואינם מעלים, אלא הכל תלוי בו ית"ש ואין בלתו.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.295.1245

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829